

Sporun Karakter Gelişimine ve Sporcu Kimliğinin Oluşumuna Etkisi

Ahmet Şahin¹

Özet

Spor, sadece fiziksel bir aktivite olarak sınırlı kalmayıp, aynı zamanda karakter gelişimi ve sporcu kimliğinin inşası için güçlü bir araç olarak hizmet eder. Sporun bu etkileri, sporcuların yaşamları boyunca taşıdıkları değerleri, tutumları ve davranışlarını şekillendirmelerine imkân sağlar. Sporcu kimliği, bu bağlamda büyük bir öneme sahiptir. Bireylerin kendilerini sporcu olarak tanımlamaları ve bu kimliği benimsemeleri, sporun sadece fiziksel bir etkinlik olmanın ötesinde bir anlam taşır.

Sporcu kimliği oluşturulurken, bireyler sporun kendilerine kazandırdığı değerleri ve deneyimleri içselleştirirler. Bu kimlik, sporcuların hedeflerine ulaşmalarına, topluluklarına aidiyet duygusu geliştirmelerine ve sporun getirdiği değerleri benimsemelerine olanak sağlar. Bu nedenle, bu bölümde sporun karakter gelişimine ve sporcu kimliğinin oluşumuna olan etkisi üzerine odaklanılmıştır.

Karakter Kavramı

Karakter kavramı, yaygın olarak karmaşık ve çok yönlü bir yapının içerisinde bulunduğu bir terim olarak kabul edilir (Yazıcı, 2021). Bu karmaşıklığı nedeniyle karakterin kesin bir tanımı konusunda bir fikir birliği sağlanamamıştır. Karakter, birçok karşılıklı bağımlı ve bütünleşik kişilik özelliğinin bir araya geldiği, aynı zamanda içinde yaşadığı kültür ve çevreden etkilenen ve şekillenen karmaşık ve çok boyutlu bir yapıdır (Shea, 1996).

Karakter, insanın içinde bulunduğu aile, toplum ve çevresel faktörlere göre değişebilen bir yapıdır. İnsanlar karakterlerini doğuştan getirmezler, bunun yerine karakter, yaşamları boyunca kazandıkları ve geliştirdikleri davranışların tümünü içerir (Özbey, Türkoğlu ve Büyüktanır-Bulduz,

1 hawkahmet@gmail.com, Orcid ID: 0000-0002-3975-3208

2014). Karakter, insanların değerleri, inançları, tutumları ve davranışları gibi bir dizi karmaşık öğeyi içerir (Bektaş, 2022). Karakter, insanların kendilerini kontrol edebilme, içsel uyum sağlama, düşünce ve eylemlerinde tutarlılık gösterme yeteneğini ifade eden bir özellikler bütünüdür. Başka bir tanımlamayla, karakter, bireyleri diğerlerinden ayıran temel özelliklerdir ve bireylerin davranışlarını belirleyen ana faktörleri içerir (TDK 2005). Başka bir bakış açısına göre, karakter, insanların ahlaki değerler belirleme ve bu değerleri etik bir şekilde uygulama konusundaki motivasyonlarını temsil eder (Davidson, Lickona ve Khmelkov, 2008). Bu tanıma göre, karakter insanların ahlaki bir pusula olarak hareket etmelerini ve etik değerlere dayalı kararlar almalarını teşvik eden bir güçtür. Karakterin bu farklı tanımları, insanların içsel özelliklerini, davranışlarını ve ahlaki değerlerini anlamak için kullanılan çeşitli yaklaşımları yansıtmaktadır. Karakterin karmaşıklığı, onun insan davranışlarını ve kişilikleri anlama ve açıklama çabalarını da karmaşık hale getirir.

Karakterin Bileşenleri

Karakter bileşenleri konusundaki farklı analizler, karakterin karmaşıklığını ve çeşitliliğini yansıtmaktadır. İki ana kaynak olan NCLB (the No Child Left Behind Act) ve Lickona (1997) 'nin karakter bileşenleri sıralamaları, karakterin farklı yönlerine odaklanır.

NCLB reform çalışması, karakter bileşenlerini adil olma, yardımseverlik, sorumluluk, vatandaşlık, saygı, dürüstlük ve bağışlama olarak sıralar. Bu yaklaşım, karakterin ahlaki değerler, etik davranışlar ve toplumsal sorumluluklar gibi temel unsurlarına odaklanır.

Diğer bir perspektif ise Lickona (1997) tarafından sunulan karakter bileşenlerini içerir. Bu yaklaşıma göre, karakter bileşenleri sorumluluk, hoşgörü, saygı, sağduyu, yardımseverlik, kendini denetim altında tutma, merhamet, cesaret, işbirlikçi olma, dürüstlük, demokratik değerler ve adil olma gibi özellikleri içerir. Lickona (1997) 'nin yaklaşımı, karakter gelişimini daha kapsamlı bir şekilde ele alırken, bireyin ahlaki değerlere, kendine saygıya, iş birliği yapma yeteneğine ve başkalarına yardım etme yeteneğine vurgu yapar.

Bektaş (2022)'a göre; karakterin altı temel bileşeni bulunmaktadır. Bunlar;

- Dürüstlük (Trustworthiness): Dürüst olma, güvenilirlik, sözünde durma.
- Sorumluluk (Responsibility): Kendi sorumluluklarını yerine getirme, azim, disiplin.

- Saygı (Respect): Başkalarına saygı gösterme, farklılıklara hoşgörü.
- Adil Olma (Fairness): Adil davranma, kuralara uyma, diğerlerinin görüşlerine değer verme.
- Vatandaşlık (Citizenship): Topluma katkıda bulunma, iş birliği, yasalara saygı.
- Yardımseverlik (Caring): Naziklik, merhamet, minnettarlık, affetme.
- Bu bileşenler, bireylerin karakter gelişiminde önemli bir rol oynar ve ahlaki değerlerin yanı sıra toplumsal sorumlulukları da içerir. Farklı kaynaklardan gelen bu farklı perspektifler, karakter gelişimini daha zengin ve kapsamlı bir şekilde ele almayı amaçlar.

Spor ve Önemi

Spor, gelişen nesillerin sağlıklı terbiye edilebilmesinde toplumların vazgeçilmezi olmakla kalmamış faydaları birçok akademisyene ve dolayısıyla yayınlarına da esin kaynağı olmuştur (Şentürk, 2015). Bu sözcüğün kökeni Latince'deki, "İsportus ve Desportare" kelimelerine dayanmaktadır (Tazegül ve Karademir, 2023). Bu kavram Türkçeye, Fransızca'da da aynı anlamı taşıyan sport kelimesinden geçmiştir (Dereceli, 2020). Spor, günümüz dünyasında büyük bir öneme sahiptir ve toplumun bir parçası haline gelmiştir. Sağlıklı bir yaşam tarzının vazgeçilmez bir bileşeni olarak kabul edilen spor, birçok insan için artık günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Spor farkındalığının her geçen gün arttığı, etkilediği ve etkilendiği unsurların önem kazandığı günümüzde; spor ile psikolojinin arasındaki ilişki de her geçen gün önem kazanmaktadır (Yıldız, Gülşen ve Yılmaz, 2015). Karacabey ve Ünver (2022) tarafından psikolojik faktörlerin sporcuların performansına etki eden unsurlar arasında yer aldığı ifade edilmiştir.

Rekabetin bol olduğu ve izleyicilerin büyük bir ilgi gösterdiği spor dalları, profesyonel veya gizli profesyonel olarak milyonlarca izleyiciyi büyülemektedir. Özellikle futbol, basketbol, atletizm, boks gibi spor branşları, milyonlarca insanı etkisi altına almaktadır. Bu spor dalları yıllık olarak milyarlarca dolarlık bir üretim ve tüketim ekonomisine sahiptir. Ayrıca, sağlık amaçlı veya sadece amatör bir amaçla yapılan bireysel spor etkinlikleri de büyük bir ekonomik pazarın parçasıdır.

Bayındır, Dağ, Karademir ve Işım (2021)'a göre teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler özellikle toplumsal yaşamı olumsuz yönde etkilemiştir. Dereceli, Dokuzoğlu ve Dereceli (2023)'ye göre; teknolojik gelişmelerle insan gücünün yerini makinaların alması ve masa başı işlerin

artması bireylerin hareketsiz iş ortamından kurtulup iş dışında kalan zamanda daha fazla hareket etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu noktada ise sporun öneminin bir kez daha ön plana çıktığı düşünülmektedir. Hızla artan endüstrileşme ve teknolojik gelişmeler kişilerin yaşam tarzları üzerinde önemli değişikliklere sebep olmaktadır (Mutlu, Saygın, Erdoğan, Şentürk ve Göral, 2014). İter (2021'e göre; sporun bu büyük etkisi, sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve fiziksel sağlık açısından da önemlidir. Spor, insanları bir araya getirir, rekabeti teşvik eder, fiziksel sağlığı destekler ve yaşam kalitesini artırır. Dolayısıyla, sporun toplum için taşıdığı bu çok yönlü önem göz önünde bulundurularak, sporun teşvik edilmesi ve desteklenmesi büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Spor, bedensel veya zihinsel gelişimi desteklemek amacıyla bireysel veya toplumsal olarak gerçekleştirilen ve belirli kuralları olan bir dizi hareketin birleşimidir (Uluç, 2023). Spor, bireyler için yalnızlık hissinden kurtulmalarını sağlayan, grup kimliği oluşturmalarına yardımcı olan ve duygusal bağları güçlendiren önemli bir sosyal etkinliktir. Özellikle desteklenen takımın başarısı veya başarısızlığı, spor tutkunları için kişisel bir deneyim haline gelir. Bu durumda, kişiler kendilerini tuttıkları takımın başarısıyla özdeşleştirirler ve bu başarıyı kişisel bir zafer olarak yaşarlar. Sporun coşkusunu ve heyecanını tek başlarına deneyimlemek yerine bir grupla paylaşmak, insanların duygusal tepkilerini daha yoğun hale getirir. Psikiyatri doktorları, sporun insanlar üzerindeki olumlu etkilerini göz önünde bulundurarak, sporu bir tür tedavi ve iyileştirme aracı olarak kabul etmektedirler. Spor, biriken enerjiyi atma, bastırılmış duyguları ifade etme ve psikolojik rahatlama sağlama konusunda etkili bir rol oynar. Bu nedenle spor alanları, sadece fiziksel sağlığı teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda duygusal ve zihinsel sağlığı da destekler.

Sporun toplumsal boyuttaki etkileri göz önüne alındığında, bireysel spor faaliyetlerini sadece kişisel bir çaba olarak değil, toplumun genel sağlık ve refahını iyileştirmeye yönelik bir katkı olarak düşünmek gereklidir. Toplum içinde sporun yaygınlaşması, insanların daha uzun ve sağlıklı yaşam sürdürmelerine yardımcı olur. Bu da devletlerin sağlık harcamalarında azalmalara neden olabilir. Ayrıca, sağlıklı bireylerin üretkenliklerinin artması, toplumun refah seviyesini yükseltebilir ve ekonomik kalkınmayı destekleyebilir.

Spor, dünya genelinde büyük uluslararası organizasyonlarla, özellikle Dünya, Olimpiyat, Avrupa ve kıtalararası turnuvalarla birlikte büyük bir rekabet platformu oluşturur. Bu uluslararası yarışmalarda sporcular, kendi ülkelerini temsil ederek başarılar elde etmek için mücadele ederler. Bu başarılar sadece sporun bir yarışma olarak ötesine geçer, aynı zamanda müsabakanın yapıldığı ülkelere politik, ekonomik ve sosyal açıdan prestij

kazandırır. Aktaş (2023b)'a göre sportif faaliyetler toplumların pedagojik, toplumsal politik ve sağlık gelişiminde önemli rol üstlenmektedir. Spor, ülkeler arasındaki ilişkileri şekillendiren ve tanımlayan önemli bir unsur haline gelmiştir. Bu nedenle, bir ülkenin spor başarıları, uluslararası arenada büyük öneme sahiptir. Sporun etkisi sadece uluslararası arenada değil, aynı zamanda bireylerin akıl ve ruh gelişiminde de büyük bir rol oynar. Spor, sadece fiziksel sağlık için değil, aynı zamanda zihinsel ve duygusal sağlık için de önemlidir. Sporun içerisinde yer alan rekabet, bireylerin kendilerini geliştirmelerini teşvik ederken, aynı zamanda toplulukları bir araya getiren ve insanları motive eden karmaşık bir faaliyettir.

Sporda Karakter

Öner (2023a)'e göre; kişilik ve spor arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür. Karademir ve Tazegül (2023a)'e göre spor ve narsistik kişilik özelliğinin birbiriyle ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Ünver (2022)'e göre spor kişilik oluşuma katkı sağlayan bir olgudur.

Sporun içerisinde karakter terimi, genellikle sportmenlik, spor ahlakı ve fair play gibi kavramlarla yakından ilişkilendirilir. Sporcular, antrenörler ve spor yöneticileri için karakter, sadakat, fedakârlık, özveri, takım çalışması ve iyi vatandaşlık gibi değerleri ifade eden bir terim olarak kullanılır. Aynı zamanda, spor bilimciler karakter kavramını, bir kişinin davranışlarında dürüstlük, adalet, tarafsızlık ve doğruluk gibi ahlaki değerleri göz önünde bulundurma yeteneği olarak tanımlarlar.

Shields ve Bredemeier (1995), spordaki karakteri dört ana erdem olarak tanımlarlar;

Şefkat/Merhamet: Bu erdem, başkalarının duygularını anlama ve empati yapma yeteneğini ifade eder. Sporunun rakiplerine ve takım arkadaşlarına saygı göstermesini ve onların duygularını anlamasını içerir.

Adalet: Adalet, sporcuların oyun kurallarına ve fair play prensiplerine bağlı kalma yeteneğini ifade eder. Rekabet sırasında adaleti sağlama, rakiplere eşit davranma ve oyunun kurallarına uyma önemlidir.

Sportmenlik: Sportmenlik, karakterin bir parçasıdır ve sporculardan, oyunun kurallarına saygı göstermeleri ve fair play ilkelerini takip etmeleri beklenir. Bu, rakiplere saygılı olmayı, centilmenlik kurallarına uymayı ve iyi bir sporcu olmayı içerir.

Bütünlük: Bütünlük, kişinin ahlaki değerlerini ve inançlarını sürdürme yeteneğini ifade eder. Sporculardan dürüstlük, doğruluk ve ahlaki ilkelerine bağlılık beklenir.

Doty (2005) ise karakteri, spor ortamında saygı, doğruluk ve dürüstlük gösteren davranışlar olarak tanımlar. Bu nedenle, karakter sporda sadece fiziksel başarı ile değil, aynı zamanda ahlaki değerlere bağlılık ve etik davranışlarla da ölçülür. Sporda karakter gelişimi, sporcuların sadece iyi sporcular değil, aynı zamanda iyi insanlar olarak yetiştirmelerine katkı sağlar.

Sporun Karakter Oluşumuna Etkisi ve Spor Yoluyla Karakter Gelişimi

Spor genellikle rekabet, kişisel vücut gelişimi ve formda kalma gibi nedenlerle gerçekleştirilen aktivitelerin toplamını ifade etmektedir (Öner, 2023b). Öner (2023c)'e göre, Spor, insanları birleştirici, insanlara yön verici özellikleri yapısı içerisinde barındırmaktadır.

Birçok insan, sporun sadece fiziksel sağlık için değil, aynı zamanda karakter gelişimi ve sosyal sorumluluk gibi olumlu özelliklerin öğrenilmesi ve pekiştirilmesi için önemli bir araç olduğuna inanmaktadır (Lund ve Tannenhill, 2014). Araştırmalar, spor ve fiziksel aktivitelerin, bireylerin olumlu akran ilişkileri kurma, cesaret gösterme, kurallara saygı gösterme, rekabetçi olma, liderlik becerilerini geliştirme ve vatandaşlık değerlerini teşvik etme gibi karakteristik özelliklerini deneyimleme fırsatı sunduğunu göstermektedir (Larson, 2000).

Spor aktiviteleri düzenlilik ve disiplin gerektirir. Bir sporcu, antrenmanlara düzenli olarak katılır ve bu süreçte sorumluluk taşır. Bu düzenlilik ve sorumluluk duygusu, sporcuların karakterlerinin önemli bir parçası haline gelir. Kendilerine ve takım arkadaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirmeyi öğrenirler. Spor, aynı zamanda iş birliği ve takım çalışması becerilerini geliştirir. Bir takımın bir parçası olarak spor yapmak, diğer insanlarla uyum içinde çalışmayı öğretir. Bu da empati, saygı ve anlayış gibi karakter özelliklerini geliştirir. Miyaç ve Aksoy (2023)'a göre, empati kurarken birey hem sorun yaşayanı rahatlatmak hem de karşıdaki bireyin gözlem esnasında duyduğu içsel sorunlarını gidermek için yardım davranışında bulunabilmektedir.

Karademir (2019)'e göre; motivasyonun temelinde, etkin olma arzusu, kendini bulma, kendini anlatma, ispatlama, tanınma, ün kazanma gereksinimi, egemen olma arzusu, macera hevesi, bir karar verme halinde olma tutkusunun bulduğu ifade edilmiştir. Bir sporcu, zorlu antrenmanlara ve rekabete dayanabilmek için içsel motivasyonu geliştirir. Bu, karakterlerindeki dayanıklılığı ve azmi artırır. Aksoy (2022)'a göre, herhangi bir spor müsabakasında veya antrenman ortamında sporcunun dikkatinin dağılması, sporcunun motivasyonunu etkileyerek konsantrasyon kaybına neden olabilir

bu durumun sonucunda sporcu beklenen performansı gösteremeyebilir. Böylelikle Sporcular ayrıca kazanma ve kaybetme deneyimlerini yaşarlar. Bu deneyimler, sporcuların karakterlerini şekillendirir.

Sporun, olumlu karakter gelişimi için bir platform olarak hizmet edebileceği ve bireylerin ahlaki değerlerini pekiştirebileceği yönündeki bu inanç, sporun sadece fiziksel yeteneklerin geliştirilmesiyle sınırlı olmadığını göstermektedir (Baş, 2023). Ayrıca, sporcular arasında olumlu karakter özelliklerinin oluşumunun her zaman mükemmel olmasa da ilgili spor etkinliklerine katılan sporcuların yarısından fazlasının ahlaki muhakemede olumlu karakter özelliklerini sergiledikleri sonucu çıkarılmıştır (Wright ve Côté, 2003).

Sporcuların Karakterlerini Etkileyen Faktörler

Rol Model Olarak Antrenörler

Antrenörler, sporcular tarafından genellikle sportif ortamın belirgin bir otorite figürü olarak kabul edilmektedir (Bredemeier ve Shields, 1984). Bu nedenle, antrenörler, sporcular üzerinde önemli bir etki yaratabilen önemli figürlerdir (Özlu, 2020). Aynı zamanda, antrenörler, sporcuların karakter gelişimine katkıda bulunmak için sezon boyunca ve dış sahada gerekli ahlaki atmosferi oluşturma sorumluluğunu taşımaktadırlar (Stupuris, Suksy ve Tilindiene, 2013).

Spor sahası içinde adaleti sağlamak ve adil olabilmek için karşılaşılan zorluklar ve etik ikilemler sık sık ortaya çıkar. Antrenörler, sporcularının potansiyel olarak zararlı davranışlar sergilemeleri durumunda, bu davranışların kökenlerini ve nedenlerini anlamalarına yardımcı olabilirler. Bu sayede sporcular, sosyal ve ahlaki karakter özellikleri arasında denge kurmanın önemini kavrayabilirler (Bredemeier ve Shields, 1984).

Spor ve Kimlik

Karademir (2023)'e göre Spor, İnsanların yaşama şekillerini yönlendiren, biçimlendiren hatta tamamlayan bir hayat tarzı olduğu ifade edilmiştir. Göktepe ve Aksoy (2023c)'a göre, kuralları önceden belirlenmiş, amacı belirli bir hedefe ulaşmak olan ve bu yönde yapılan hareket becerilerinin tümü spor olarak tanımlanmaktadır. Spor, bireylerin kendi kimliklerini keşfetmelerine yardımcı olabilir. Genç yaşlarda sporla tanışan bir kişi, hangi spor dalında yetenekli olduğunu, nelerden hoşlandığını ve hangi alanlarda kendini ifade edebileceğini keşfedebilir. Sosyal yaşamdan bağımsız olarak, spor sıklıkla doğal fiziksel yeteneklerin ve sınırlı olanakların bir yansıması

olarak algılanır. Bu nedenle spor, kimliklerin doğal bir parçası gibi görünür ve kimliklerin sağlamlığını destekler (Sağır, 2013). Ayrıca, sporun ortak bir kimlik oluşturabilme ve birlikte yaşama isteğini teşvik etmedeki rolü göz ardı edilemez (Şahin, Yenel ve Çolakoğlu, 2010).

Aksoy (2023a)'a göre fiziksel aktivite ve spor terimleri, temelde bireyin, yaşı, cinsiyeti, etnik kökeni ne olursa olursun herkesin bir arada bulunmasına olanak tanımaktadır. Günümüzde küreselleşmenin etkileri ve tüketim toplumunun getirdiği değişiklikler göz önüne alındığında, spor artık bir “yaşam faaliyeti alanı” haline gelmiştir. Aynı zamanda, bir “uzmanlık gerektiren bir meslek dalı” olarak kabul edilmeye başlamıştır (Aktay, 1999). Spor dernekleri, kulüpler, taraftar grupları, sporla ilgili organizasyonlar ve yapılar, kendi maddi ve manevi değerlerini oluşturarak sosyal örgütlenmenin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu durum, bir spor etkinliğinin bir şehrin veya bir topluluğun etnik veya dini birleşim kimliğinin bir göstergesi haline gelebileceği bir noktaya kadar ilerlemiştir. Şahin, Kılıç, Gülşen ve Karademir (2021)'e göre spor, toplumumuzun değer ve normlarını yansıtan bir olgu olarak görülmektedir. Bu bağlamda, spor sadece fiziksel bir aktivite değil, aynı zamanda toplumsal kimliklerin oluşturulmasında ve güçlendirilmesinde önemli bir rol oynar.

Sporcu Kimliği Kavramı

Kimlik teorisi, kimliğin sosyal etkileşimin bir ürünü olduğunu öne süren Mead (1934)'in çalışmasına dayanmaktadır. Bu teori, insanların yaşamlarındaki deneyimlerden ve bu deneyimlerle olan sosyale etkileşimlerinden anlam çıkardıklarını öne sürer (Mead, 1934). Kimlik, kişinin kendini tanıma ve sosyal ilişkilerdeki konumunu organize etme yeteneğine bağlı olarak şekillenir (Stets ve Burke, 2000). Özetlemek gerekirse, bir kişinin kimliği, kişinin kendi özel sosyal rolünü nasıl gördüğüne dayanır.

Kimlik, planlanmış bir davranış veya üstlenilen bir rol olduğundan, bir kişi için birincil tercih olabilirken, diğeri herhangi bir sosyal durumda ortaya çıkabilir. Sporcu kimliği, bu kimliklerden biridir ve sporcuların yaşamlarını şekillendiren önemli bir rol oynar. Sporcu kimliği, bireyin sporla ilişkilendirdiği kimlik, değerler ve davranışları içerir. Bu kimlik, bir kişinin kendini bir sporcu olarak tanımlamasına ve bu kimlikle özdeşleşmesine dayanır.

Sporcu kimliği, fiziksel görünüm ve sporla ilişkilendirilen roller aracılığıyla bir kişinin kendini tanımlama sürecini yansıtır. Aynı zamanda, sosyal bir rol olarak da kullanılabilir. Başkaları tarafından bir kişiye sporcu olarak bakıldığında ve bu kimlik kabul edildiğinde, kişi kendisini bir sporcu

olarak tanımlamaya başlar. Sporcu kimliği, tutarlı davranışlar için bir çerçeve sunar ve bireylere sporu bir kimlik olarak benimsemeleri için ilham kaynağı olabilir.

Akkuş (2022)'a göre sporcu kimliği, bireylerin fiziksel aktivite davranışlarını artırmasına ve sporla ilişkilendirdiği kimliği benimsemesine yardımcı olabilir. Sporcu kimliği olan kişiler, spor yapmaya motive olur ve bu kimliği sürdürmeye çalışır. Ayrıca, sporcu kimliği olan bireyler, spor aktivitelerine katılmayı teşvik eden birçok olumlu geri bildirim alırlar. Bu nedenle sporcu kimliği, spor yapma isteğini artırabilir ve bireyleri aktif bir yaşam tarzını benimsemeye teşvik edebilir (Çetinkaya, 2010).

Sporcu Kimliğinin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Balague (1999), spor psikologları ve antrenörlerin sporcuların fiziksel aktivite ile sosyal yaşam arasında denge kurma konusundaki zorluklarını anlamalarının önemini vurgulamaktadır. Ryska (2002)' tarafından sporcu kimliğine sahip olmanın, yaşam tatmini ve refah açısından avantajlı olabileceği ifade edilmiştir. Settles, Sellers ve Damas (2002)'ın araştırması, güçlü bir sporcu kimliğinin pozitif psikolojik iyi oluşla ilişkilendirildiğini göstermiştir. Ayrıca, sporcu kimliği, sporcuların diğer sosyal alanlarda tutumlarını ifade etme ve davranışlarını geliştirme konusunda yardımcı olduğunu ortaya koymuştur (Gatz ve Messner, 2002). Güçlü bir sporcu kimliğine sahip olmak, psikolojik ve fiziksel sağlık yararlarına yol açabilir (Petitpas, 1978).

Bazı araştırmalar, sporcu kimliğinin olumsuz etkilerini de incelemiştir (Lally ve Kerr 2005). Örneğin, bazı sporcularda başarısızlık yaşandığında kariyer seçeneklerine olan inancın azaldığı ve spor dışı kariyer seçeneklerini düşünmeye başlandığı tespit edilmiştir (Foster ve Huml, 2017). Ayrıca, sporculuk kariyerleri sona erdiğinde, sporcu kimliğinden ayrılmakta zorlandıkları ve psikolojik sorunlar yaşadıkları gözlemlenmiştir (Murphy, Petitpas ve Brewer, 1996). Bu nedenle sporcular, sporculuktan çıkarak farklı kariyer fırsatlarını keşfetmek, sporculuk dışındaki sosyal çevrelerle etkileşim kurmak veya aileleriyle daha fazla zaman geçirmek gibi çatışmalarla karşılaşabilirler (Clift ve Mower, 2013).

Spor ve Karakter İlişkisi

Spor ve karakter arasındaki ilişki, uzun bir süredir araştırmacıların ve toplumun dikkatini çeken önemli bir konu olmuştur. Çünkü Aksoy (2022a)'a göre spor, Spor, toplumun tüm özelliklerini olduğu gibi göstermektedir. Spor, karakter gelişimini derinlemesine etkileyen bir faktör olarak kabul edilir ve bu ilişki birçok açıdan incelenmektedir.

Aktaş (2023a)'a göre spor; sosyo-ekonomik ve kültürel ilerlemenin ana unsuru olarak, kişinin fiziksel ve psikolojik sağlığını iyileştirmek, kişiliğini şekillendirmek, karakter özelliklerinin gelişmesini sağlamak ve kriterlere uyumla mücadele etmek amacıyla gerçekleştirilen bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır. Spor, toplumun değer eğilimlerinin ve kültürel değerlerin bir yansıması olarak kabul edilir. Spora katılım, toplumun temel değerlerini kolayca öğrendiği ve deneyimlediği bir ortam sunar ve bu deneyimler karakter gelişimi için hayati öneme sahiptir (Doty, 2006). Uzun süredir yapılan araştırmalar, sporun özellikle dürüstlük, cesaret ve adalet gibi erdemleri ve özellikleri geliştirebileceğini vurgulamaktadır (41).

Spor aracılığıyla karakter gelişimi, bireyin sahip olduğu karakter ve değerler ile yaptığı fiziksel aktivitelerde sergilediği davranışlar arasındaki ilişkiye dayanmaktadır (Oelstrom, 2003). Karakterli bir birey, sosyal (sebat, sadakat ve takım çalışması gibi) ve ahlaki (dürüstlük, sportmenlik ve saygı gibi) değerlere ve davranışsal niteliklere sahip bir kişi olarak tanımlanır (Camiré ve Trudel, 2010). Bu tanım, sporda karakterin toplum yanlısı davranışlar sergilemek ve antisosyal davranışlardan kaçınmak olduğu argümanını desteklemektedir (Vierimaa, Erickson, Cote ve Gilbert, 2012).

Parker ve Stiehl'in çalışması, olumlu karakter özelliklerinin bir spor ortamında öğrenilebileceği veya öğretilbileceği inancını yansıtmaktadır. Ayrıca, her seviyede özel programların tasarlanarak bireylerin hem aktif bir yaşam sürmeleri hem de karakter özelliklerini geliştirmeleri için kullanılabilirliği önerisinde bulunmuşlardır. Bu sayede fiziksel aktivite ortamında edinilen uygun davranışların okul, ev ve toplum gibi farklı yaşam alanlarında da uygulanabileceği vurgulanmıştır (Lund ve Tannehill, 2014).

SONUÇ

Spor, sadece fiziksel bir aktivite değil, aynı zamanda bireylere, karakter gelişimi ve sporcu kimliğinin oluşumu için güçlü bir platform sunmaktadır. Sporun bu etkileri, sporcuların yaşamları boyunca taşıdıkları değerleri, tutumları ve davranışların şekillendirilmesine olanak tanımaktadır.

Sporun kişilik ve karakter gelişimine etkisi, sporcu kimliğinin oluşumunda da oldukça önemli yer tutmaktadır. Sporcu kimliği, bireyin kendisini sporcu olarak tanımladığı ve bu kimliği benimsediği bir süreç olarak ifade edilebilir. Bu süreç temelde sporun insan yaşamında ne kadar önemli yere sahip olduğu yansıtmaktadır. Sporcu kimliği oluşturulurken birey, sporun kendisine kazandırdığı değerleri ve deneyimleri içselleştirir.

Sporcular üzerinde oluşan bu kimlik, sporcuların amaçlarına etkili bir şekilde ulaşmalarına olanak tanımanın yanında; sporcuların bir topluluğa olan aidiyet duygusunun gelişimine ve sporun getirdiğini değerlerin benimsenmesine olanak tanımaktadır.

Sporun karakter gelişimine ve sporcu kimliğinin oluşuma olan etkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu bölümde, sporun karakter gelişimine ve sporcu kimliğinin oluşumuna etkisi büyük önem taşıdığı söylenebilir. Çünkü spor bireylerin karakter özelliklerini şekillendirerek, sporcu kimliğinin açığa çıkartılmasına olanak tanımaktadır. Sporcular üzerinde oluşan bu kimlik ise, sporun getirdiği olumlu etkilerin topluma yayılmasına olanak tanımaktadır.

KAYNAKÇA

- Akkuş, İ. (2022). *Sporcuların Spora Olan Bağlılıkları ile Sporcu Kimliklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Samsun.
- Aksoy (2022). *Zorbalığın Spor Seyircileri Açısından Ele Alınması: Futbol Örneği*. Spor Bilimleri Alanında Uluslararası Araştırmalar V İçinde. Yalçın, S. (edt). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Aksoy (2022b). *Sporda Odaklanmış Dikkatin Önemi*. Sporda Güncel Yaklaşımlar İçinde. Uluç, E. A. (edt). Ankara: Gazi Yayınevi.
- Aksoy (2023a). *Kadınlarda Fiziksel Aktivite ve Spor*. Research On Sport Sciences- IV İçinde. Uluç, E.A. Ve Karademir, M. B.(Edt). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Aktaş, F. (2023a). *Spor ve Rekreasyon Arasındaki İlişkinin Sportif Rekreasyon Açısından Ele Alınması*. Spor Bilimleri Üzerine Araştırmalar İçinde. Türkmen, M. ve Uluç, E.A. (edt). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Aktaş, F. (2023b). *Spor Sosyolojisi, Sosyalleşme ve Sosyal Bütünleşme*. Spor Bilimleri Üzerine Araştırmalar İçinde. Türkmen, M. ve Uluç, E.A. (edt). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Aktay, Y. (1999). Formanın Rengi Sermayenin Rengine Karşı. *Düşünen Siyaset Dergisi Futbol Özel Sayısı*, (2), 43-52.
- Balague, G. (1999). Understanding identity, value, and meaning when working with elite athletes. *The Sport Psychologist*, 13(1), 89-98.
- Baş, M. (2023). *Badmintoncuların Sportif Karakterlerinin Spora Özgü Başarı Motivasyonları Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Malatya.
- Bayındır, M., Dağ, A., Karademir, M. B. ve Işım, A. T. (2021). Comparison of Time Management and Social Skills of Students In State And Foundation Universities. *International Journal of Sport Culture and Science*, 9(2), 148-163.
- Bektaş, A. (2022). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Uyguladıkları Liderlik Stillerinin Öğrencilerin Spor Karakterleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Burdur.
- Bredemeier, B. ve Shields, D. (1984). Divergence in children's moral reasoning about issues in daily life and sport specific contexts. *International Journal of Sport Psychology* 26(6), 453-463.

- Camiré, M. ve Trudel, P. (2010). High school athletes' perspectives on character development through sport participation. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 15(2), 193-207.
- Clift, B. C. ve Mower, R. L. (2013). Transitioning to an athletic subjectivity: First-semester experiences at a corporate (sporting) university. *Sport, Education and Society*, 18(3), 349-369.
- Çetinkaya, T. (2010). *Sporcu Öğrenci Kimliği Oluşumunda Etkili Olan Faktörler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davidson, M., Lickona, T. ve Khmelkov, V. (2008). Smart ve good schools: a new paradigm for high school character education. *Handbook Of Moral And Character Education*, 370-390.
- Dereceli, Ç. (2020). İmam Hatip Liselerinde Eğitim Alan Kız Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Balıkesir İli Örneği). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(3), 75-85.
- Dereceli, E., Dokuzoğlu, G. ve Dereceli, Ç. (2023). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Fiziksel Aktivitelerden Keyif Alma Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Research in Sport Education and Sciences*, 25(2), 40-44.
- Doty, J. (2006). Sports build character?!. *Journal of college and character*,
- Doty, J.P. (2005). *The development and validation of an instrument to measure character in sport*. Unpublished Ph.D. thesis, University of Northern U.S. Military Academy, Colorado, CO.
- Foster, S. J. ve Huml, M. R. (2017). The relationship between athletic identity and academic major chosen by student-athletes. *International Journal of Exercise Science*, 10(6), 915.
- Gatz, M., Messner, M. A. (2002). *Paradoxes of youth and sport*. SUNY Press.
- Göktepe, M. ve Aksoy (2023c). *Spor Ahlakı ve Sporda Etik*. Spor Bilimleri Üzerine Araştırmalar İçinde. Türkmen, M. Ve Uluç, E. A. (Edt). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Karademir, M. B. (2019). *Halkoyunlarında Antrenör Liderlik Davranışlarının Oyuncuların Başarı Motivasyonları Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi*. İstanbul: Efe Akademi Yayıncılık.
- Karademir, M. B. (2023). *Halk Oyunlarının Spor Bilimleri Açısından Değeri ve Önemi*. *Research on Sport Sciences- II* içinde. Uluç, E. A. ve Uluç, S. (edt). Gaziantep: Özgür Publications.
- Karademir, M. B. ve Tazegül, M. F. (2023). *Halk Oyunlarını İcra Eden Solistlerin Narsistik Kişilik Düzeylerini Halk Oyunu Oynama Yılına Göre Karşılaştırılması (Gaziantep Yöresi Örneği)*. Spor Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar 2023 İçinde. Koçyiğit, B. ve Bayıroğlu, G. B. (edt). İstanbul: Efe Akademi Yayınları.

- Lally, P. S. ve Kerr, G. A. (2005). The career planning, athletic identity, and student role identity of intercollegiate student athletes. *Research quarterly for exercise and sport*, 76(3), 275-285.
- Larson, R. W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American psychologist*, 55(1), 170.
- Lickona, T. (1997). *Educating for character: a comprehensive approach the construction of children's character*. Chicago: NSSE.
- Lund, J. ve Tannehill, D. (2014). *Standards-based physical education curriculum development*. Jones & Bartlett Publishers.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society* (Vol. 111). Chicago: University of Chicago press.
- Miyaç, M. ve Aksoy (2023). *Sporla Fair Play ve Empati*. Türkmen, M. Ve Uluç, E. A. (Edt). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Murphy, G. M., Petitpas, A. J. ve Brewer, B. W. (1996). Identity foreclosure, athletic identity, and career maturity in intercollegiate athletes. *The sport psychologist*, 10(3), 239-246.
- Mutlu, T. O., Saygın, Ö., Erdoğan, M., Şentürk, H. E. ve Göral, K. (2012). Faal Türk tenis hakemlerinin fiziksel aktivite özelliklerinin cinsiyet, kategori ve beden kitle indeksine göre araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1-7.
- Oelstrom, T. (2003). Building the dream house with a foundation of character. *Journal of College and Character*, 2.
- Öner (2023a). *Narsisizm ve Spor: Research On Sport Sciences- IV İçinde*. Uluç, E.A. Ve Karademir, M. B.(Edt). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Öner (2023b). *Stres ve Stresle Başa Çıkmada Sporun Önemi*. Research On Sport Sciences- III İçinde. Uluç, E.A. Ve Yıldız, M. (Edt). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Öner (2023c). Spor ve Liderlik İlişkisi
- Özbey, S., Türkoğlu, D. ve Büyüktanır-Buldur, A. (2014). *Okul öncesi öğretmenlerinin karakter eğitimi yetkinlik inançlarının öğretmenlerin çocuk sevmeye düzeyleri ve bazı değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi*. Değerler Eğitimi Dergisi, 323-344.
- Özlu, C. (2020). *15-18 Yaş Aralığındaki Sporcuların Karakter Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Petitpas, A. (1978). Identity foreclosure: A unique challenge. *Personnel and Guidance Journal*, 56(9), 558-61.
- Ryska, T. A. (2002). The effects of athletic identity and motivation goals on global competence perceptions of student-athletes. *Child Study Journal*, 32(2), 109-129.

- Sağır, C. (2006). *Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler ve Karar Verme Sürecinde Etiğin Önemi: Uygulamalı Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Edirne.
- Settles, I. H., Sellers, R. M. ve Damas Jr, A. (2002). One role or two? The function of psychological separation in role conflict. *Journal of Applied Psychology*, 87(3), 574.
- Shea, E. J. (1996). *Ethical decisions in sport: Interscholastic, intercollegiate, Olympic, and professional*. Springfield, IL: Thomas Books.
- Shields, D.L.L. ve Bredemeier, B.J.L. (1995). *Character development and physical activity*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Stets, J. E. ve Burke, P. J. (2000). Identity theory and social identity theory. *Social psychology quarterly*, 224-237.
- Stupuris, T., Suksy, S. ve Tilindiene, I. (2013). Relationship between adolescent athletes' values and behavior in sport perceived coach's character development competency. *Lithuanian Academy of Physical Education*, 4(9), 37-45.
- Şahin, A., Kılıç, T., Gülşen, D. B. A. ve Karademir, M. B. (2021). Sportsmanship behaviors related to gender and family attitude of secondary school students. *Education Quarterly Reviews*, 4.
- Şahin, M.Y., Yenel, F. ve Çolakoğlu, T. (2010). Spor ve milliyetçilik etkileşimi: ulusal kimlik oluşturmada sporun yeri ve önemi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1244- 1263.
- Şentürk, H. E. (2015). Sportif tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 8-18.
- Tazegül, M. F. ve Karademir, M. B. (2023). *Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri*. Spor Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar 2023 İçinde. Koçyiğit, B. ve Bayıroğlu, G. B. (edt). İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- TDK. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uluç, S. (2023). Kadın Futbolcuların Futbol Yaşantılarında Karşılaştıkları Problemlerin İncelenmesi. *Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 83-97.
- Ünver, D. (2022). *Futbolda Psikolojik Beceri*. Spor Bilimleri Alanında Uluslararası Araştırmalar V İçinde. Yalçın, S. (edt). İstanbul: Eğitim Yayınevi.
- Ünver, D. ve Karacabey, K. Physiological and Mental Toughness in Football: An Application on Professional Footballers. *International Journal of Turkish Sport and Exercise Psychology* 1 (2021) 19-29
- Vierimaa, M., Erickson, K., Côté, J. ve Gilbert, W. (2012). Positive youth development: A measurement framework for sport. *International journal of sports science & coaching*, 7(3), 601-614.

- Wright, A. ve Côté, J. (2003). A retrospective analysis of leadership development through sport. *The sport psychologist*, 17(3), 268-291.
- Yazıcı, Ö. F. (2021). *Sporcu Karakterinin Sportmenlik Davranışları Rekabetçi Agresiflik ve Öfke ile İlişkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Samsun.
- Yıldız, A. B., Gülşen, D. B. A. ve Yılmaz, B. (2015). Sporcuların Optimal Performans Duygu Durumunun Yaşam Tatminleri Üzerindeki Etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(9), 58-64.